

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 89869

Учитель 9

початкової школи 2014

УРОКИ МУЖНОСТІ

Роз'яснення фахівця

ВЧИМОСЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ

ОПОВІДАННЯ

Методика аналізу

ВИВЧАЄМО ІМЕННИК

3-й клас

СХОДИНКИ до ІНФОРМАТИКИ

Календарне
планування,
3-й клас

КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ

Українська мова,
природознавство,
3-й клас

ВИНАХОДИ ЛЮДСТВА

Громадянська
освіта, 4-й клас

ОСІННІ СПОГАДИ ПРИ СВІЧКАХ

*Після вересня знову лунає —
Перший дзвоник до школи скликає*

ЯК ОСЯГНУТИ ДУШУ ТВОРУ?

Методика аналізу оповідання на уроках літературного читання

Віра НАУМЕНКО,

кандидат педагогічних наук,
доцент, професор кафедри початкової
освіти та методик гуманітарних дисциплін,
Київський університет імені Бориса Грінченка

Аналіз художнього твору — один з провідних видів діяльності учнів на уроках літературного читання. З молодшими школярами така робота проводиться на основі оповідання. Ознайомлюючи дітей з кращими зразками малої прози, педагог має навчити їх занурюватися у зміст твору, встановлювати взаємозв'язки між будовою тексту, характеристикою персонажів і думкою автора, розкривати його творчий задум.

До уваги читачів — детальний опис організації роботи над твором на кожному з трьох рівнів — сюжету, персонажа, автора, розкриття особливостей його літературно-методичного аналізу, діяльності педагога й учнів.

Учні 2-го і 3-го класів уже мають елементарні уявлення про оповідання як прозовий жанр. Зокрема, вони характеризують його як невеликий за розміром твір, у якому розповідається про одну подію із життя персонажа. Продовжуючи роботу над оповіданнями, педагог має пам'ятати, що саме одноподійність є головною ознакою оповідання і зумовлює специфіку його ідейно-тематичного змісту та будови сюжету. Для цього жанру характерним є висвітлення однієї проблеми, розв'язання

однієї конфліктної ситуації, реальної або такої, що могла б відбутися у житті, яка потребує етичної оцінки читача.

Важливою ознакою художнього твору є те, що відображена в ньому об'єктивна дійсність — це не скопійовані життєві реалії, а створений письменником художній образ, *нова картина світу*. Вона викликає у читачів певні думки й емоції, впливає на їхнє світовідчуття, поведінку, формує морально-етичні ідеали. Саме тому **в основі уроку читання лежить розкриття творчого задуму автора**. Як же слід організувати роботу над твором, щоб успішно реалізувати це завдання? Детальніше зупинимося на основних етапах такої діяльності.

Попередня робота

Запорукою глибокого розуміння учнями створених письменником художніх образів є насамперед *розкриття задуму автора самим педагогом* — перед тим як ознайомити дітей із твором, учитель має осягнути його душу і знайти засоби, які допоможуть розкрити її учням. Як це зробити практично?

Жанрові особливості оповідання

- В основі твору лежить один, рідше кілька епізодів з життя людини.
- Сюжет відзначається простотою.
- Події описуються в причинно-часовій послідовності.
- Коло дійових осіб обмежене.
- Значну увагу в тексті приділено зображенню події, описам.

Літературно-методичний аналіз твору —

основна форма підготовки вчителя до уроку читання, яка дає можливість спланувати успішне сприймання художнього твору учнями.

Готуючись до уроку літературного читання, педагог здійснює *літературно-методичний аналіз твору*, в нашому випадку оповідання. Це означає, що він має розв'язати низку завдань, зокрема:

- осмислити кожний компонент твору: тему, проблему, основну думку, образи, жанр, сюжет, композицію, мову (дати відповіді на всі питання, які будуть запропоновані учням);
- визначити, які елементи тексту діти можуть опрацювати самостійно, а які викличуть труднощі;
- продумати прийоми для полегшення розуміння учнями складних образів, частин тексту, підвищення рівня сприймання твору.

Таким чином, заздалегідь передбачивши і продумавши роботу класу, учитель забезпечить повноцінне розуміння дітьми авторського задуму на уроці.

Організація роботи над твором

Мета аналізу — усвідомлення ідеї твору. Щоб забезпечити ефективність такої діяльності, необхідно враховувати вікові та індивідуальні особливості учнів, добирати такі форми роботи і завдання,

Глибоке розуміння душі твору допомагає відтворити його зміст у яскравих образах.

(Надіслали вчителі Рудківської ЗОШ І–ІІІ ступ., Гребінківський р-н, Полтавська обл.)

які викликали б у дітей бажання розібратися в прочитаному. Наприклад:

- підтвердити висловлену думку словами з тексту (зацитати їх);
- поміркувати, що хотів сказати автор;
- висловити власну думку щодо проблеми, порушеної у творі;
- зробити висновки.

Тобто під час читання і аналізу прочитаного *відкриваємо цінності* (моральні, естетичні, пізнавальні) там, де без аналізу діти могли б їх не помітити.

Роботу над твором здійснюють у кілька **етапів**:

1) *первинне цілісне, емоційне сприймання* учнями твору;

2) *цілеспрямоване перечитування*;

3) *обдумування змісту твору загалом та окремих його частин* (учні розмірковують над тим, яку подію описано, з чого вона починається, як розвивається, чим закінчується, де відбувається дія, хто є персонажами твору).

В ході аналізу епічного твору *розкривається зв'язок між подіями, місцем дії, персонажами* (вчинками, поведінкою, висловлюваннями дійових осіб). Усвідомлення цих зв'язків пов'язане з розумінням сюжету і композиції твору.

Під час аналізу художнього твору необхідно навчати школярів:

- розкривати мотиви, зміст учинків персонажів;
- встановлювати причинно-наслідкові зв'язки;
- визначати думки, наміри, стан персонажів;
- звертати увагу на особливості та форму висловлювань (діалог, монолог);
- стежити за розвитком характеру персонажа твору.

Усі компоненти змісту і форми твору гармонійно пов'язані. Особливої уваги потребує навчання дітей *вчитуватися в художнє слово*, розкривати його таємниці. Саме за допомогою слова автор розкриває зміст твору, змальовує персонажів, передає власні думки, тому *робота з художніми засобами* має бути на уроці в центрі уваги.

Єдність сюжету, персонажа, думки автора

Художній твір — це своєрідна трирівнева єдність, що охоплює:

- 1) рівень сюжету;
- 2) рівень персонажа;
- 3) рівень автора.

Починати аналіз твору доцільно з *усвідомлення сюжету*. Необхідно визначити послідовність зображених у творі картин чи подій, знайти опис місця дії, виокремити факти, правильно, точно назвати персонажів твору, їхні вчинки.

ПОСПІШАЙТЕ! ПЕРЕДПЛАТА ТРИВАЄ!

“УЧИТЕЛЬ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ”

Сучасному вчителю — сучасний журнал!

ЧИТАЙТЕ У II ПІВРІЧЧІ:

- Рекомендації фахівців щодо впровадження Державного стандарту.
- Путівники по нових підручниках від авторів.
- Зразки контрольних робіт і тестових завдань за новими програмами.
- Робота методичної служби різних рівнів.
- Нормативно-правові документи.
- Розробки уроків з усіх навчальних предметів.
- Засоби і прийоми формування здоров'язбережувального простору.
- Психологічна служба.
- Робота з батьками.
- Розробки виховних заходів.

Передплачуйте у відділеннях Укрпошти або на сайті www.presa.ua
Індекс 89869. Вартість примірника — 28,⁷⁸ грн

Творчим педагогам, які прагнуть зробити уроки незабутніми, у пригоді стане журнал “ДЖМІЛЬ”

Кожна рубрика журналу спрямована на розвиток

- логічного та образного мислення,
- чіткого доказового мовлення,
- творчих здібностей,
- пізнавальних інтересів,
- уміння вчитися.

Індекс 40295. Вартість примірника — 18,³⁰ грн

Передплатить “УПШ” і “ДЖМІЛЬ” на II півріччя
у комплекті за ціною лише 183,²³ грн. Індекс 68604